

هُمُ الَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ

وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا

الأحزاب: ٣٩

شماره انتشار (چاپ اول) | ۶۷

مسلسل انتشار (چاپ اول و باز چاپ) | ۸۲

سرشناسه	: خسروشاهی، سیدباقر، ۱۳۲۵ش -
عنوان و نام پدیدآور	: صدرنامه: احوال و آثار آیه الله العظمی سیدصدرالدین صدر (م ۱۳۷۳ ق) و آیه الله سیدرضا صدر (م ۱۴۱۵ ق) / به اهتمام سیدباقر خسروشاهی؛ با همکاری محمدرضا خادمیان.
مشخصات نشر	: قم: مؤسسه کتابشناسی شیعه، ۱۳۹۹ش.
مشخصات ظاهری	: ج.
فروست	: شناختنامه و یادنامه: ۷. انتشارات موسسه کتابشناسی شیعه: ۶۷.
شابک	: - دوره: ۱- ۵۴-۷۰۰۳-۶۰۰-۹۷۸؛ ج ۲: ۵-۵۶-۷۰۰۳-۶۰۰-۹۷۸.
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
عنوان دیگر	: احوال و آثار آیه الله العظمی سیدصدرالدین صدر (م ۱۳۷۳ ق) و آیه الله سیدرضا صدر (م ۱۴۱۵ ق).
موضوع	: صدر، سیدصدرالدین، ۱۲۶۰-۱۳۳۲ش.
موضوع	: صدر، سیدرضا، ۱۲۹۹-۱۳۷۳ش.
موضوع	: Rida, Sadr
موضوع	: مجتهدان و علما -- ایران
موضوع	: 'Ulama -- Iran
شناسه افزوده	: مؤسسه کتابشناسی شیعه.
شناسه افزوده	: مؤسسه فرهنگی-تحقیقاتی امام موسی صدر.
رده بندی کنگره	: Bp۵۵/۳
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۹۹۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۲۱۶۴۸۱

صدرنامه

جلد دوم

احوال و آثار آية الله العظمی
سیّد صدرالدین صدر (م ۱۳۷۳ق)

و فرزندش آية الله سیّد رضا صدر (م ۱۴۱۵ق)

به اهتمام
سیّد باقر خسروشاهی

مؤسسه کتاب شنای شیعه

۱۳۹۹

صدرنامه

جلد دوم

احوال و آثار آية الله العظمى سيد صدرالدين صدر (م ۱۳۷۳ق)
و فرزندش آية الله سيد رضا صدر (م ۱۴۱۵ق)

به اهتمام سيّد باقر خسروشاهی
با همکاری: محمّد رضا خادمیان

تهیه: مؤسسه کتاب شناسی شیعه

- ناشر: انتشارات مؤسسه کتاب شناسی شیعه
- با همکاری مؤسسه فرهنگی-تحقیقاتی امام موسی صدر
- چاپ: زیتون
- نوبت چاپ: اول / تابستان ۱۳۹۹
- شمارگان: ۱۰۰۰
- بها: ۱۰۰,۰۰۰ تومان

همه حقوق برای مؤسسه کتاب شناسی شیعه محفوظ است. ©
نشر الکترونیکی اثر بدون کسب اجازه کتبی از مؤسسه کتاب شناسی شیعه ممنوع است.

Printed in the Islamic Republic of Iran

انتشارات کتاب شناسی شیعه، قم، صندوق پستی ۹۱۶-۳۷۱۸۵، تلفن و نمابر: ۳۸۸۰۲۲۱۲ ۰۲۵
فروشگاه مرکزی: قم، خیابان توحید، توحید ۷، شماره ۲۲، تلفن: ۳۸۸۰۲۲۳۲ ۰۲۵
مؤسسه فرهنگی-تحقیقاتی امام موسی صدر: تهران، میدان هفت تیر، بالاتر از مسجد الجواد، کوچه شریعتی،
شماره ۱۰، واحد ۲، تلفن: ۸۸۴۹۴۱۶۲ ۰۲۱، نمابر: ۸۸۴۹۴۱۶۴ ۰۲۱

www.al-athar.ir | aLathar_ir | e-mail: info@al-athar.ir
www.imamsadr.ir | sadr@imamsadr.ir

این اثر با حمایت معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به چاپ رسیده است.

فهرست اجمالی

مقدمه آیه الله استادی هفت

باب دوم:

سرگذشت و آثار آیه الله سیدرضا صدر / ۱۰۱۹

• مقدمه ۱۰۲۱

فصل اول: سرگذشت / ۱۰۲۳

فصل دوم: آثار / ۱۱۰۳

• مقدمه ۱۱۰۳

یک) تألیفات ۱۱۰۳

دو) اجازات ۱۱۹۷

سه) نامه ها ۱۲۱۶

الف) نامه هایی به آیه الله سیدرضا صدر ۱۲۱۶

ب) نامه هایی از آیه الله سیدرضا صدر ۱۴۰۱

پیوست ها / ۱۴۱۸

پیوست ۱: زندگی نامه آیه الله سید اسماعیل صدر به قلم آیه الله سیدرضا صدر ۱۴۱۹

پیوست ۲: دل نوشته ای از آیه الله سیدرضا صدر در تسلیت عموزاده ۱۴۳۲

پیوست ۳: تاریخ القروینی ۱۴۴۲

پیوست ۴: اشعار آیه الله سید صدرالدین صدر و آیه الله سیدرضا صدر ۱۴۴۸

پیوست ۵: مرثی و مناقب ۱۴۷۰

پیوست ۶: معرفی اعلام ۱۴۸۷

پیوست ۷: گاه شمار ۱۵۳۵

استدراك‌ها / ۱۵۴۱

- استدراك «۱»: دويادداشت از كتاب سوانح عمری ۱۵۴۱
- استدراك «۲»: مختصری از زندگي و آثار آية الله سيد صدرالدين صدر ۱۵۴۳
- استدراك «۳»: رسالة الحقوق ۱۵۵۲
- استدراك «۴»: تسليت نامه عبد المنعم الكاظمي در ارتحال آية الله سيد صدرالدين صدر ۱۵۷۲
- استدراك «۵»: رساله آزادي و رهايي ۱۵۷۳
- استدراك «۶»: سفرنامه عراق ۱۵۷۷

فهرست‌ها / ۱۶۰۱

۱. فهرست منابع ۱۶۰۳
۲. فهرست اعلام ۱۶۱۵
۳. فهرست كتب و نشریات ۱۶۴۳
۴. فهرست اماكن ۱۶۵۵
۵. فهرست مطالب ۱۶۶۵

اسناد و تصاویر / ۱۶۸۷

مقدمه آیه الله استادی

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين، وصلى الله على سيدنا محمد وآله الطاهرين

در میان دانشمندان شیعه، به ویژه فقهای عظام، همواره افرادی برای رشد علمی، اعتقادی، اخلاقی و زندگی اسلامی عموم مردم اسوه و سرمشق اند. از این رو لازم است آثار علمی، اخلاقی و تربیتی آنان حفظ شود و در معرض استفاده عموم قرار گیرد.

اما متأسفانه تاکنون تنها به حیات علمی و اعتقادی بزرگان توجه شده است. البته گاهی زندگی نامه های خودنوشت دانشمندان و نیز گزارش هایی از ویژگی های اخلاقی شان از افراد محشور با آنها منتشر می شود. همین اندازه تا حدی موجب آشنایی با وضع آنها شده و بسیار مغتنم است، اما به هیچ وجه کافی نیست.

اگرما از سالیان قبل در صدد بودیم که برای آشنایی بیشتر با سیره بزرگان تمام آثار مکتوبشان را - اعم از آثار علمی، نامه ها و یادداشتها - ثبت و ضبط کنیم، اکنون منابع بسیار ارزنده ای در اختیار داشتیم. شاهد این مطلب استفتائات باقی مانده از برخی فقهاست که از نظر علمی بسیار سودمند است. در همین بُعد هم به رغم وجود انبوهی از پاسخ ها به استفتائات، متأسفانه به دلیل عدم ثبت و ضبط مناسب امروزه از منافع آنها محرومیم.

اما اخیراً به این جهت از حیات طیبه دانشمندان و بزرگان توجه شده و پس از وفاتشان، این پرسش از بازماندگان مطرح می شود که آیا این عزیزان علاوه بر آثار علمی، از خود نامه، جوابیه، اعلامیه و بیانیه ای هم باقی گذاشته اند تا با شخصیت و سیره ایشان بیشتر آشنا شویم؟!

از جمله این دانشمندان، فقیه و مرجع تقلید معاصر در سده چهاردهم، آیه الله سید صدرالدین صدر (رضوان الله تعالی علیه) است. این بزرگوار حدود پانزده سال در حوزه علمیه قم ساکن بود و با برخی از علمای بلاد و نیز علمای عتبات عالیات مراودات و مکاتباتی داشت. همچنین فرزند بزرگوار ایشان، مرحوم آیه الله سیدرضا صدر (رحمه الله) از این سیره پدر بی نصیب نبود.

قسمت زیادی از اسناد و مدارك باقی مانده از این دو عالم نامدار در اختیار بیت آیه الله صدر قرار داشت. خوشبختانه حجة الاسلام والمسلمین حاج سید باقر خسروشاهی^۱ که خود منسوب به این بیت رفیع است، توفیق یافت که به فکراحيای این آثار بیفتند و آنها را در معرض استفاده عموم قرار دهد و توفیق تحقیق، تنظیم و تدوین این آثار نصیب «مؤسسه کتابشناسی شیعه» شد. بحمدالله مؤسسه کتابشناسی شیعه با تلاش در خور ذکری این آثار را در مجموعه صدرنامه به سامان رسانید که با مساعدت مؤسسه فرهنگی-تحقیقاتی امام موسی صدر منتشر شده است.

با مطالعه کتاب پیش رو خواهید دانست چه اطلاعات خوبی راجع به سیره علمی و عملی آیه الله صدر و بیت رفیع ایشان پیدا خواهید کرد. بسیار مناسب است که فضلا، طلاب و دانشجویان با مطالعه این کتاب، با راه ترقی و تعالی علمی و اخلاقی بیشتر آشنا شوند. در پایان لازم است مجدداً از زحمات چند ساله مؤسسه کتابشناسی شیعه برای معرفی بزرگان و تراث شیعه قدردانی کنم.

قم مقدّس
رضا استادی
۲۹ شعبان المعظم ۱۴۴۱
۱۳۹۹/۲/۱ ش

۱. از توفیقات حضرت آقای خسروشاهی احيای آثار بسیار ارزنده مرحوم آیه الله حاج آقا رضا صدر رحمته الله و نیز چاپ محقق غایة المرام مرحوم سیدهاشم بحرانی رحمته الله است.